YEDİNCİ ŞEHİR

Özkan Yalçın

ÖTÜKEN

Özkan Yalçın; 1949 yılında Gürün'de doğdu. Bursa Eğitim Enstitüsü Türkçe bölümünü bitirdikten sonra Batman, Sivas, Konya ve Amasya'da değişik türdeki pek çok okulda öğretmen ve idareci olarak görev yaptı.

Türk Edebiyatı Vakfı tarafından Mehmet Akif'in 50. ölüm yılı dolayısıyla açılan "şiir tahlili" yarışmasında "Uzun Boylu Hayal" isimli eseriyle; Çevreden Sorumlu Devlet Bakanlığı ile Türk Edebiyatı Vakfı tarafından açılan "çevre röportajı" yarışmasında "Kuş Köprü'den Kuş Masalı" adlı eseriyle; Millî Eğitim Bakanlığı'nca Yunus Emre Sevgi Yılı dolayısıyla açılan "şiir" yarışmasında "Yunus Çağrısı" isimli şiiriyle "birincilik" ödüllerine lâyık görüldü.

Hikâye, anı gibi türlerde de ödülleri bulunan yazar 17 Mart 1998 tarihinde Hakk'ın rahmetine kavuşmuştur. Özkan Yalçın çok sevdiği Amasya'da uzun yıllar ikâmet etmiş; şiir ve roman çalışmalarının yanında Amasya tarihi üzerine de çalışmalar yapmıştır.

Eserleri

Yedinci Şehir (Şehir Kitapları), Ötüken Neşriyat, 2014 (Birinci Baskı, 2001).

Çok Çiçekli Senfoni (Roman), Ötüken Neşriyat, 2009 (Birinci Baskı, 1997).

Âşık Veysel (Biyografi), Ötüken Neşriyat, 2000.

Sevda Çıkmazı (Şiir), Ötüken Neşriyat, 1998.

Yüreğim Tükeniyor (Çocuk Romanı), M.E.B. Yayınları, 1996.

Gül Yorgunu, Bil-Fem Yayınları, 1997.

Yağmur Kuşları, M.E.B. Yayınları, 1996 (Birinci Basım, 1989).

Bu kitabı, burada başlattığı ömrünü
başka kentlere taşıyıp götürenlerle;
gönlünden bir o kadarını burada bırakıp giden
başka şehirlilere ithaf ediyorum.

İÇİNDEKİLER

Sözün Başı / 15
•
Yeşil Üzre Mavi Düş/ 19
•
Gül ve Korku/ 25
•
Kurtuluşun Besmelesi/ 30
•
Bir Çaresiz Mutasarrıf/ 34
•
Çakallarda Döl Kızılı/ 43
•
Son Pontus Hülyası/ 51
•
Misketin Ardı Sıra/ 59
•
Bir Sohbet-i Çay Üzre/ 63
•
Yeşile Sevdalı Kadın/ 70
•
Bir Şehrin Mistiği/ 78
•

Öteye Açılan Kapılar/ 85

•

Altıya Dokuz Haftalık Pozlar/ 92

•

Geçmişe Bir İki/ 102

•

'Ali Kaya' Burda 'Ayı Şükrü' Yok/ 110

•

Bir İki de Vesikalık/ 116

•

Kuş Köprüden Kuş Masalı/ 123

•

Hamiş ya da Şehre Veda/ 127

•

Meraklısına Notlar/ 129

•

Bir Grup Kelime/ 139

Ve,
Amasya
o şehirdir ki,
orda,
doğmak kadar
ölmek de
saadettir.

Sözün Başı

Takdim

Yedinci Şehir, bir beldenin tarihi olamaz, hele coğrafyası hiç değildir. Buna rağmen, dünle bugünü aynı cezvede kaynatırken târihe; bir dereden bir tepeden dem vururken coğrafyaya gözlerini kâh açar, kâh yumar. Şehre 'sûret'ten çok 'sîret' gözüyle baktığı için de, yaptığı iş, kimi okurlara iğreti bile gelecektir ki, bu normaldir.

Yedinci Şehir, son dört bin yılı net olarak hatırlanan bir yerleşim birimiyle, o beldeye hayat emziren ve dünyânın kurulduğu günden beri hep bunu yapmaya çalışan bir ırmağın hikâyesidir. Böyle olunca da kentin dinamiği ile statiği aynı çizgide kesişir. Bu bileşim hattının üstüne çekilen cilâ ise, bir şâirin ruhunda kopan fırtınalardan ezgiler taşır. İçli ve kırık...

Yedinci Şehir, öncelikle bir denemedir. Ağırlıklı olarak mensûrenin, yer yer sohbetin sınırlarını yoklar. Makale olmak veya fıkra kalmak gibi bir tavırdan şiddetle kaçınır. Eleştiri, bir üslûp özelliği olarak vardır ve belki de gereğinden çok çok fazladır.

Yedinci Şehir, olsa dursa, bir şâirle bir şehrin ortak terennümleridir. Hatta onu kıyıda köşede kalıp unutulması

muhtemel bir yığın esrük mısranın omuz omuza verdiği çerden çöpten bir kulübe saymak bile mümkündür.

Yedinci Şehir, -daha siyah puntolarla belirtelim ki- bir yedinci şehirdir ve ilk altı şehre yeni bir halka eklemek gayesini gütmez. "Beş Şehir" gibi bir temel eserle, "Altıncı Şehir" yazarının kıvrak kalemi yanında, bizim yaptığımız cüretkârlık bile sayılabilir. Olsun... Biz, onların ağ gerdikleri bir engin denizin kıyısında, oltayla avunmaya çalışan acemî bir balıkçıyız. Yaşayanı açlığımıza bağışlasın.

Ve, Yedinci Şehir, Altıncı Şehir'de doğup büyümüş bir yazarın, ömrünün son on yılını geçirdiği Amasya toprağına, aldıklarının karşılığı olarak sunmaya çalıştığı küçük bir armağandır.

* * *

Sitem

Amasya'da göreve başladığım günlerde, kendini ağabey makamında gören bir cedit dost, bir köşeye çekerek, kulağıma "Amasya, Amasyalılarındır kardeşim, ne yapsan nâfile..." diye fısıldamıştı.

Olamazdı bu. Bana göre, Amasyalı olmak burada doğmak demek değildi. İnsanlar, ebeveynleri ile dünyâyı görecekleri mekânları seçme şansına sahip değildiler ama en azından gömülecekleri yeri beğenebilme hakları vardı. Ve, bence, bir sokağında doğup büluğa bile ermeden terkettiğimiz şehirlerden ziyâde, kemiklerimizi kıyâmete kadar muhafaza edecek topraklar önemliydi.

Ben geldiğim günden bu yana, kendimi Amasya'nın mânevî bir evladı olarak kabul ettim ve hep öyle kaldım. Amasya'nın havasını soluduğum, suyunu yudumladığım

müddet içinde, nîmeti karşılığı bile olsa, külfeti de benim olmalıydı. Her derdini dert, her çilesini çile bildim. Sevinci de benim olsun istedim. O hiç olmadı...

O ilk dostun sözleri hep kulaklarımda. Çoğu defa acı acı çınladıkları bu yüzdendir!

Gariptir ki, bir zamanlar "Hoş Geldiniz Müdürü" lâkaplı insanların yaşadığı bu şehirde "hoş bulduk" diyecek insanlar aradığım günler oldu.

Gördüm ki, benim bulunduğum döneme "ben-benciler"le "den-denciler" damga vurmuşlar. Protez yüzler, portatif kişilikler su başlarında. İnsanlar, sistemleri bırakmış, olayları bırakmış da kişilerin ardına düşüvermişler... Bu yüzdendir, çıkarları uğruna "Mozambik dansı"na soyunanların işleri bitince bir kuru merhabayı esirgediklerine şâhit oldum. Yaşadığımız çağın gereği olarak, beyinlerin değil de cüzdanların tartışıldığı şu ortam, yöresel ifadesiyle "illâki" çirkindir. Ne var ki, bu olgu Amasya'nın değil, ülkemizin değil, dünyâmızın derdidir.

Siz hiç atmacaya kur yapan çil horozun hikâyesini duydunuz mu?

Ben inanıyorum ki, çok kısa bir zaman dilimi sonunda, şu menfaat kalıpları erir. Herkesin kendi gözündeki çapağı görebileceği günlere ulaşırız. İnsanoğlu, komşusunun kapısını çalacak, sokaktaki yabancıya selâm verecek kadar yücelir. Yücelir de aç yatanla tok yatanı tanır. Tanır da garibin hakkı emanette kalmaz.

İşte o gün, şehirle bütünleşen, beldenin mânevî hazlarından zevk alabilen, soluduğu mistik havadan ürperen bir nesil gelecektir. Biz bu cümleleri, o delikanlıları düşünerek ve özleyerek kaleme aldık.

Gelmez derseniz yine gücenmeyiz. Denediğimiz yanımıza kâr kalır. Ne demişler:

"Amasya'nın bardağı/ bir olmazsa bir dahi."

Sözü, gönül ustamız Yunus Emre'nin kalıbıyla bitirelim:

Bizden sonra saatleri
Kuranlara selâm olsun
Üstümüze dört tekbîri
Alanlara selâm olsun!

Özkan Yalçın
Amasya, Ocak '96

Yeşil Üzre Mavi Düş

Adil der ki meşkine gel
Her zamanki köşküne gel
Sana senden düşküne gel
Yeşilırmak yeşillenmez

Adil Çıtak

Sultanlar Fidanlığı

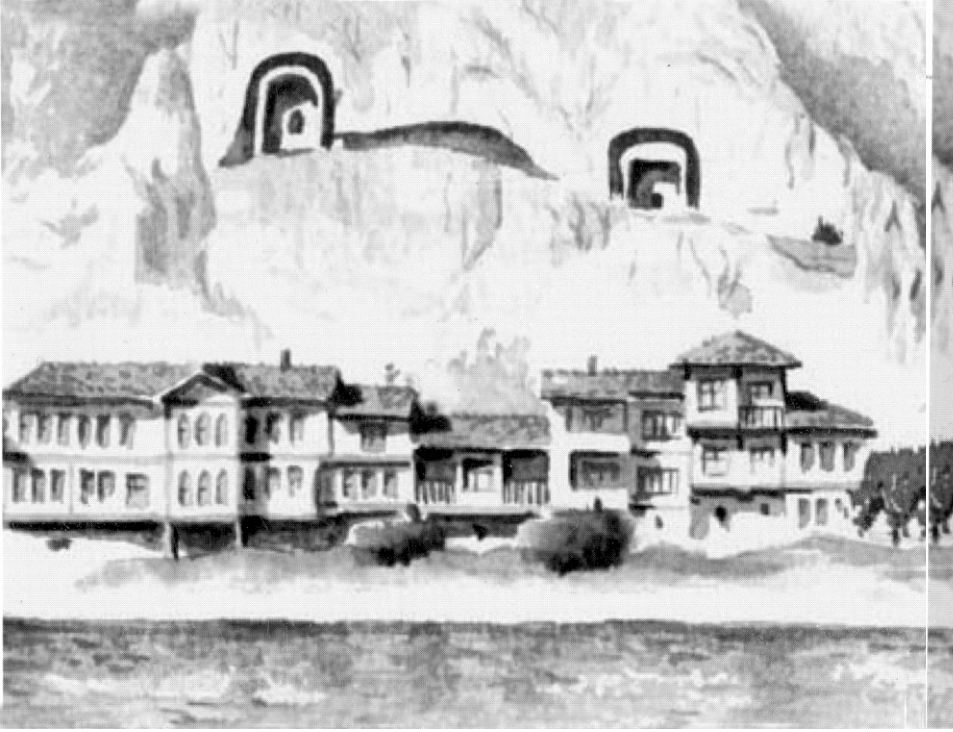
Bir büyük medeniyet kurmuşuz. Yetmiş yıldır tamamı târih. Kadersizliği, baş düşmanının kendi öz torunları olması yüzündendir. Son yıllarda sütre gerisinden başını kaldırıp cepheyi yoklayanlarımız var. Buna yeltenebilen her târihçi, araştırmacı ya da yorumcuya göre, özü -tek kelimeyle- "hoşgörü". Mirasını paylaşırken zorluk çekişimiz bu yüzden olmalı...

Bu medeniyet altı, bir başka açıdan sekiz asır boyunca, Anadolu coğrafyasında etkisini öncelikle üç ana şehirde göstermiş: Bursa, İstanbul ve Amasya. Biri ilk, öteki son başkent. Amasya ise "saltanatın fidanlığı"...

Her düzlükte at sürülür ama her ağacın duldasında beşik belenmez. Arı bile, kovanındaki peteği yaprağına konduğu çiçeğin rengine boyar.

Tut elinden en sevgili şehzâdeni gönder Amasya'ya. Kavak Çayırından Filingir Bağlarına tay koştursun. O has oğul ki, yarın bir Arap çöllerinde bulacaktır kendini, bir Viyana kapılarında...

Havası güzel, suyu güzel de onun içindir diyeceksiniz. Hayır! Havası enfes, suyu nâdide nice beldeler vardır ki,

adamı güzel olmaz. İnsan evlâdı çilek sürgünü değildir ki, havayla suyla yetişegelsin... O halde, bu yörede başka değerler olmalı. Öylesine ulvî değerler ki, hep soluduğumuz lâkin çözümleme faslında çaresiz kaldığımız.

Bu kıstasları hissedebilmiş ilim ve irfan derecesine o günlerde ulaşılmış olmalı ki, Yıldırım Han'dan itibaren dünyâya hükmedecek o görkemli sultanlar, çelebilik dönemlerinde, ısrarla Amasya Sancağında eğitilmişler.

Günümüzde İstanbul'un yedi tepesi yedi ayrı telden çalmakta. Bursalı, Bursa'nın göbeğinde ibiklenip kalmış. Boğaz kayıp, Nilüfer Çayı ağlamaklı... Sadece Amasya'dır ki, ipleri geçmişiyle kopuk değil.

Çabamız Yeşilırmak. Yavuz'un doğduğu konağın harabesi önünden üzgün üzgün geçen, Fatih'in at koşturduğu Yenice Çınarına varanda kendine gelip çağıldamaya başlayan, kara tâlihimizin karasını Karadeniz'e döken Yeşi-

Yalıboyu **(Mehmet Tektaş)**

lırmak. Taşova'dan, Çarşamba'dan önce bizim olan Yeşilırmak...

Dileriz ki, ele güne karşı bizi utandırmasın!

Saltuk'un Attığı Taş

Kuyruğu düğümlü bir kır atın süvarisine güvenip Malazgirt'i aşanlar, iki asırlık bir zaman dilimi içinde, bu son yurtlarında Müslüman Türk'ün rönesansını yaşadılar. Eski sahiplerinin giderken ateşlere verdiği bozkırlarda âbide şehirler kuruldu. Sıvas gibi, Erzurum gibi, Konya gibi... Eyvah ki, hâlâ övündükleri şeylerin çoğu Selçukludan kalan harabelerdir.

Arkasından Söğüt'te bir çınar dikildi. Bir kolu Bursa'da dağa, bir kolu İstanbul'da denize, bir kolu Amasya'da ırmağa ulaştı. Bizim millet olarak yontma taş devrinden cilâlı taş devrine sıçrayışımız bu fasıldadır.

Bu üç farklı şehirde, üç değişik mimarî nakışlamışız. Hepsinde desen ayrı, hepsinde iplik kumaşa uygun. Üçü de, kendince, cennetin dışarıya taşan bir başka gölgesi gibi...

Aldığımız dağda ot, denizde yosun, ırmakta balçık kokusu. Duyduğumuz dağda çakal, boğazda martı, ırmakta kurbağa çığlığı... Ve korktuğumuz dağda çığ, denizde fırtına, ırmak kıyısında sel... Üçünde üç ayrı lezzet, üçünde üç ayrı ürküntü.

Üçü üç ayrı yumurta ikizi. Üçü de külhanî, üçü de serkeş. En güzeli, üçü de bizden, üçü de asîl... Aynı kültürün üç koldan çözülüşü veya derlenişi gibi. Bir ulu medeniyetin sacayakları...

Bir beyaz atlının peşine düşüp gelenlerin, göçebeliği bırakıp aşiretten ocağa, çadırdan konağa sıçradığı yılların hikâyesidir bunlar. Başın "baş üstüne", taşın taş üstüne konduğu günlerin.

Taş deyip de geçmeyin. Saltuknâme, Amasya Kalesinin Saltuk Buğra Han tarafından bir kaya yardımıyla fethedildiğini beyan eder.

Kaleden dışarda duran ve bulunduğu yerde kendisinden büyük taş olmayan, hatta halk tarafından belli günlerde ziyaret edilegeldiğini kaynaklarda okuduğum bu "düğümlü kaya"yı aradım, bulamadım.

Taşın bulunduğu tepeden Yeşilırmak'a bir dehlizle inilirmiş. Buldum. Ağzı kapalı, basamakları silinmiş bir kör kuyu. Bu dehlizin dibi Kuş Köprü'nün yüz kulaç kadar üstünde bir yerlerde ırmağa ulaşır ve buradan insanların omuzlarına binen Yeşilırmak dağın tepesine hayat taşırmış.

Yeşilırmak, bugün de ayaklarımızın altında ve yine hayat kaynağımız. Varlığımızın temeli, çilemizin sırdaşı...

Kendi yeşermese de dokunduğu her şeyi yeşerten Yeşilırmak. Kimi zaman ılganus kuyruğu kadar sert, kimi zaman barama ipliği kadar yumuşak Yeşilırmak. Kararında kalınca kandığımız, fazlasını görünce yandığımız Yeşilırmak. Hem istemeden veren, hem sorup soruşturmadan alan Yeşilırmak. Ekmeğimizin, aşımızın dahası gözyaşımızın kaynağı Yeşilırmak...

Dileğimiz odur ki, ele güne karşı, utandırma bizi.

Alçak Köprü'nün Ayağı

Bilinen ilk hemşehrimiz Strabon. Hazreti İsa'dan yarım asır önce Amasya'da doğmuş. Bu ünlü coğrafya âliminin notlarına göre, o gün beş köprü varmış şehir merkezinde. Ve, huzur yokmuş. Bu nedenle adamcağız bir tür sürgün hayatı yaşar gibi Ege sahillerinde dolaşıp durmuş.

O çağın köprüleri betonsuz ve demirsiz olmalı. Suyu öpen yerleri kesme taş, üstleri ahşap. Darlığı genişliği önemli değil. Ne de olsa, bütün yükleri insan, en çoğu üstüne semer vurulmuş bir inatçı kadana.

İki bin yıl sonra, yine aynı sayıda köprü var bu şehirde. Aynı yerlerde ve aynı temeller üzerinde yenilenip durmuşlar. Gün geçtikçe de yükleri artmış. Beygirlerin yerine kamyonlar geçer olmuş. İşin garibi, insanlar daha efkârlı...

Gülmeyin, düşünce öylesine ağır bir yüktür ki, insana vurursunuz çeker de, kırk katır bağlasanız kıpırdamaz yerinden.

Bu köprülerden biri "Alçak Köprü"dür ki, ben hep onun bu sıfatına üzülürüm. Neden "eski" değil, "büyük" değil, "merkez" değil, hatta "taş" değil de "alçak" köprü...

Oysa o köprünün ayaklarındaki her taş Hazreti İsa'nın devrini gördü. Amasya'yı fetheden her gazi onun üstünden mağrur adımlarla geçti. Bir taş yığını olsa bile Sofu Bâyezıd'a bizden daha yakın. Rihterin ölçü olmadığı depremler sırasında kılı bile kıpırdamamış. Belki de, Ferhat Oğlan'ın Şirin Kız için çektiği çileyi bildiği vardır...

Altı üstü bir köprü diyeceksiniz. Hepsi hepsi törpülenmiş bir taş yığını. İyi ki "taş", taş olduğunun idrâkinde değil. İyi ki isyanı yok. Olsaydı, çatlardı hıncından.

Bense, ırmakla bu köprü arasındaki dostluğu kıskanırım.

Koskoca Yeşilırmak, gün yirmi dört saat, bu taş yığınının ayaklarına kapanır. Kâh öper, kâh yalar... Biri bir ulu şeyh, öteki bir deli mürid sanki.

Ve insanımız, birini kullanarak ikisini birden telaşlı adımlarla çiğneyip geçer.

Ey Yeşilırmak, biz bizi bildik bileli, bir som kaya gibi, bir serin rüzgâr gibi akarsın içimizden. Deli vaktin olur, dolu vaktin olur. Suratın bir boz bulanıktır, bir ekşi yeşil. Kâh dağlar seni kemirir, kâh sen dağları...

Bazen sesin gelir gibi olur. Sahi, dilin var mıdır senin? Elbette olmalı... Ama biz kendi ıslığımızı çalmaktan fırsat bulup da seni dinleyemedik. Acaba, hep kendi türkümüzü mırıldanacağımıza, zaman zaman susup da, senin sesine mi kulak verseydik...

Baksana, asırlardır öptüğün Alçak Köprü'nün ayakları hâlâ tertemiz, pırıl pırıl ve lekesiz. Nedendir bilemem, bir asra ulaşmaz ömrümüzde biz, her şeyi kirletir dururuz. Ak bir alın bulsak kara çalar, dostlukları ensesinden kurşunlarız.

Ve, sen öper geçersin.

Dedim ya Yeşilırmak, ele güne karşı, utandırma bizi.

Gül ve Korku

-Gül ve krizantem; biri ilk, öteki
son bahara özgü. İkisi de bahar ama,
ilkinde aşk var ötekinde ayrılık...-

Bütün tarihi boyunca kısmen huzurlu günlerin yaşandığı Amasya'da, bu ortamın asır dilimleriyle ölçülebilecek kadar uzun aralıklar taşıdığını okumuyoruz.

Şehir, daha doğrusu müstahkem kalesi, dünyâyı paylaşma kavgalarında olan hükümdarlar adına sürekli olarak kuşatılmış, sık sık el değiştirmiş... Bilinen en eski dönemi Pontus krallarına pây-i taht. Milattan hemen sonra Doğu Roma hakimiyeti, ardından Arap atlıları... Bir müddet sonra yeniden Bizans çizmeleri... Bizanslılardan Danişmendli egemenliğine geçen bu tabiî kale, İkinci Kılıçarslan zamanından bu yana Selçuklu, Osmanlı ve Türk'tür.

Hititlerden Bizans'a, Romalılardan Osmanlı'ya uzanan bu kader çizgisinde, devir-teslimlerin her biri iki rakamlı yıllarla ölçülebilecek buhranlı günleri de beraberinde getirmiş olmalıdır. Bundan sonra sayacağımız sebeplere bakılınca, şehir halkını doğrudan huzursuz eden olayların en masumu bu olsa gerekir.

Amasya, kendini bildi bileli, devamlı olarak bir deprem korkusu duymuş, hemen her asırda en az bir kimi zaman daha çok sayıda büyük sarsıntılarla harabe hâline dönmüş, ama her seferinde süratle tamir edilegelmiştir. Bunlardan sonuncusu Erzincan merkezli olanıdır ki, şehir merkezinde ayakta minare kalmaz.

Hayat kaynağı olan Yeşilırmak, bu vasfının şuurunda bir insan gibi, senede en az bir defa kükreyerek ganimet toplamaya kalkınca, ahali sık sık bir sel felaketiyle yüz yüze gelir. Bununla da kalmaz, şehir çıkışında Yeşilırmak'a ulaşan Tersakan Çayı, hatta şehrin yamaçlarından gelen küçük derecikler bile, kimi seneler ustalarına boynuz gösteren deli çıraklar gibi buldukları her şeyi İris'in ulu gövdesine yığarlar.

Çakallar Deresinin Selağzı'ndaki hamamın kubbesine yüklediği kayanın büyüklüğü dillere destan. Tersakan Çayının Havza değirmenlerinin hezanlarını Göllü Bağlarına kadar taşıdığını, Savadiye Deresinin bir saatlik bir tufandan aldığı ilhamla önüne kattığı çoluk çocuğu, ırmağı da hiçe sayarak, karşıdaki bahçelere saçtığını yaşı ellinin üzerinde olan herkes hatırlamakta.

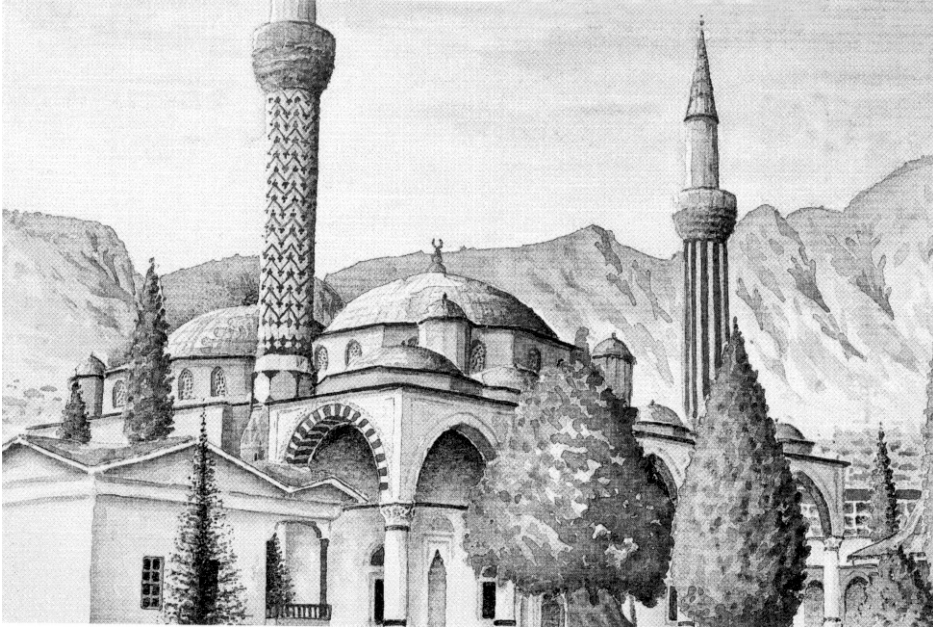
Ve yangınlar... Ortalama her yarım yüzyılda bir, yerleşim sahasının bir pöçüğünden parlayan kıvılcımın, omuz omuza kenetlenmiş ahşap evlerin kapılarını yalayarak şehrin merkezine doğru akışı. Bu yangınlardan biri, Kanunî'nin bu şehirde kışladığı baharda meydana gelir ki, akislerini seyyahların ve elçilerin notlarından öğreniriz.

İşin garibi, bazı yıllar bu felaketlerin tamamı birden yaşanır. Yangın ve zelzelenin verdiği yıkıntıya selin getirdiği zarar da eklenir. Otuz Dokuz bu katmerli yıllardan sonuncusu. Üstelik deprem de kışın karasında aklar kendini.

Bize garip gelen şeylerden biri, bu zelzele yılında ayakta kalan tek mimarî eser olan saat kulesinin, selin etkisini artırması gibi eften bir gerekçeyle yıktırılması oldu.

Bütün bunlar şehrin tabiî korkularıdır. Bundan daha elîm olanını şehzâdelerin ışıltılı gözlerinde yakalarız. Ruhlara sinen en kötü korku bu olsa gerekir. Güç olan, yananı ve yıkılanı tamir etmek değil, ölüm karşısında susmak...

Çelebi Bayezid, Amasya'yı Osmanlı mülküne katmakla kalmamış, aynı zamanda beldenin ilk valisi olmuştur.

Sultan Bayezid Camii **(Mehmet Tektaş)**

O çelebi ki, modern devletimizin kurucusu Atatürk'ün "Türk gençliği bir gün kahraman tipini unutursa, Yıldırım Bayezid'in portresine baksın!" dediği şehzâde. İşte bundan sonra Amasya valisi olan her çelebi padişahlığa, daha doğrusu "dünyâ sultanlığı"na adaydır.

Fatih, Amasya'ya gönderildiğinde sekiz yaşında. On üç yıl sonra Kostantiniye önünde atını sulara mahmuzlayacak olan bu "bebek-vali", ırsiyetinden gelen üstün özelliklerini Amasya vadisinin yılın sekiz ayında gül kokan ikliminde yoğurup demler. O Mehmet ki;

Öyle bir şaha kulum ki, kulu şâh-ı cihândır

diyecek kadar söz ustası, tablosunu yaptıracak kadar yasak-delici, Papanın davetine vesile olacak kadar hoşgörülüydü. İşte, "Devletin bekası için kardeş katli vaciptir." diyen katı yürekli insan da oydu.

Ne olmuşsa bundan sonra olmuş, Amasyalı, şehzâdelerin düşlerinde bile ölümü soluduklarına şahit tutulmuş-

tur. Ölmek veya öldürmek ikilemi içinde en fazla bocalayanı ise "sofu" lakablı İkinci Bayezid... Bu yüzdendir Şeyh Hamdullah Efendi gibi usta bir hattatın istihâresi bile, ona muştuların en soylusu gibi gelir.

Osmanlının huzur ve refah bakımından zirveyi yokladığı bir Muhteşem Süleyman dönemi, meseleye Amasya ufkundan yaklaşıldığında hiç de ferahlatıcı bir tablo sergilemez. Aksine, kan ve kin kokar...

"Kanun" kelimesinden kendisine sıfat takılan bir dünyâ efendisinin, yüzüne baktığında babasını hayâllediği büyük oğlunu, zevcesi Hurrem Sultan'ın tırnak oyunlarına âlet olarak gözden çıkarması, hem asker hem de sivil tebaa için yenilip yutulur bir lokma değildir.

Amasya'dan Konya Ereğlisi'ne çağrılan Çelebi Mustafa'nın, babasının elini öpmek amacıyla ordugâhın hünkâr çadırını aralayıp içeri girdiği anda, üzerine atılan dilsiz köleler tarafından boğulması, bir açıdan, cihân devletinin istikbâline vurulmuş kemend gibidir.

Amasyalının vali olarak sevip bağrına bastığı, cülûsunu coşkuyla beklediği bu otuz sekiz yaşındaki levent için, general rütbeli Taşlıcalı Yahya Bey'in:

> *Medet, medet! Bu cihanın yıkıldı bir yanı*
> *Ecel celâlîleri aldı Mustafa Han'ı*

dizeleriyle başlayan mersiye sadece o çağı ağlatmakla kalmaz, insaf sahiplerinin yüreğinde hâlâ bir ur gibi çöreklenir.

Valisinin öcünü alacak gücü olmayan Amasyalı, haklı olarak Kanunî'ye küser. Cihan şahı, İran seferi hazırlıkları sırasında eşraftan Şeyh Nuh Efendi'ye bin altın göndererek desteğini ister. Dileği reddedilir.

Nahcivan Seferi, bu ortamda tamamlanır. Dönüşte, şehir halkının gönlünü almak için Amasya'da kışlamaya karar verilir. Dünya devletinin sekiz aya yaklaşan bir dönem

içinde Amasya'dan yönetilmesi keyfî bir davranış değildir. Elçiler burada kabul edilmiş, İran'la antlaşma burada imzalanmış, şehrin bir yıllık vergisi bağışlanmış, askerleri terhis edilmiştir.

Acılar yeni yeni küllenirken bu defa Amasya valisi olan öteki oğul bayrak kaldırır. Bir baba-oğul, bir kardeş kavgası daha başlar. Veliaht şehzâde Selim'e Konya'da yenilen Amasya valisi Bayezıd, dört oğlu ve on bin askeriyle İran Şahı Tahmasp'a sığınır. İran Şahı, şehzâdeyi bastığı yerlere ipek halılar döşeyerek ve ayaklarının altına otuz tepsi mücevher saçarak karşılar.

İki devlet arasında süren pazarlıklara Bağdat şehrinin adı karışınca, anlaşma mümkün olmaz. Emanetler önce hapsedilir sonra da öldürülür. İran'a yeni bir sefer açmayı gerektirecek kadar önemli olan bu hadiseye itiraz bile edilmez. Üstelik âsî şehzâdenin neslini kurutmak için, son filizi, Amasya'da beşikte bıraktığı beşinci oğlu da boğdurulur.

Bundan sonra Amasya veliaht-şehzâde istemez.

Evet, gül bahçelerinde, kırmızının her tonunun tomurcukları yırtarak hayat bulduğu saray avlularında, her kızıl renkte kardeş kanının vahşetiyle hülyâlarından kopan o büyük çelebiler sayesinde, teması "gül" olan bir medeniyet kurmuş, besleyip büyütmüşüz. Lakin, gülün güzelliği, bize "o kızıl hâtırayı" unutturmamış, unutturamamış.

Sözün kısası, "sabır" sadece Bursa'nın değil, aynı zamanda Amasya'nındır. Ne var ki, Bursa'da toprağa mal edilen sabır, Amasya'da insana yüklenmiştir. Hem de kat kat fazlası ile...

Tarih, bir farklı bakışla, kan ve gül değil midir? Amaç, kanın döküldüğü yerlerde gülü yeşertmek olacaksa; elverişli bir zemine, zamana ve gayrete ihtiyaç vardır.

İşte Amasyalının kaderciliği ve kadere karşı tetik duruşu hep bu yüzdendir.